

Nr 68.

Av herr **Nordenson**, om ändrade bestämmelser rörande avdrag för förlust vid beräkning av skattepliktig inkomst av fastighet, rörelse och tillfällig förvärvsverksamhet.

Enligt nu gällande bestämmelser skall i regel vid taxering till kommunal inkomstskatt samt statlig inkomst- och förmögenhetsskatt varje beskattningsår med avseende å skattskyldigs inkomster och utgifter behandlas för sig. Skatt till stat och kommun beräknas på grundval av den skattskyldiges samfällda intäkter under sagda år från olika förvärvskällor efter vissa avdrag, som i detta sammanhang torde kunna förbigås. Mot tillämpningen av denna regel, såvitt angår förvärvskällorna tjänst och kapital, torde i stort sett ingen anmärkning kunna riktas. I fråga om skattskyldiga, som åtnjuta inkomst av nämnda förvärvskällor, är det nämligen möjligt att vid utgången av varje särskilt beskattningsår relativt exakt bedöma deras skatteförmåga efter inkomstförhållandena under varje sådant år. Härvid bortses sålunda från, att vid utgången av sagda år icke kan definitivt beräknas storleken av de skatter, som skola belöpa å förenämnda skattskyldigas inkomster. Ett förhållande som ju gäller beträffande alla skattskyldiga.

Vad däremot angår skattskyldiga, som åtnjuta inkomst av övriga förvärvskällor — fastighet, rörelse och tillfällig förvärvsverksamhet — gestalta sig förhållandena i förut berörda hänseende väsentligen annorlunda. I fråga om dessa förvärvskällor är resultatet av verksamheten under olika år som bekant synnerligen varierande beroende på konjunkturerna samt ett flertal andra faktorer, som direkt sammanhånga med de särskilda förhållanden, under vilka näringsverksamhet i allmänhet bedrives. Om jordbrukare, ägare av annan fastighet samt rörelseidkare gäller sålunda, att deras inkomster under ett år av fastighet respektive rörelse nära sammanhånga med deras utgifter för verksamheten icke blott under inkomståret utan även under ett eller flera tidigare år. Till belysande härav må anföras några exempel. Jordbrukarens inkomst av fastighet under ett år är ofta resultatet av ett eller flera tidigare års arbete eller nedlagda kostnader å jorden. Avkastningen av skogen, med undantag för det virke, som årligen uttages till husbehov, tillfaller i regel skogsägaren med vissa års mellanrum och representerar sålunda vid uttaget flera års sparad avkastning. Detsamma gäller, då en jordbrukare under ett år avyttrar två års skörd av spannmål och dylikt. Ägare av annan fastighet nödgas ofta under ett år nedlagga

betydande kostnader för reparationer å fastigheten för att därigenom trygga inkomsten av densamma för ett flertal år framåt. En rörelseidkares kostnader för verksamheten — åtminstone vad industri- och näringsföretag beträffar — måste ofta nedläggas ett eller flera år tidigare än inkomsterna för tillverkade och försålda varor inflyta. Ur samhällelig synpunkt är av utomordentligt stor betydelse, att produktionen hålles i gång jämväl under lågkonjunkturår, så att skatteunderlaget blir så jämnt som möjligt.

Med våra nu gällande bestämmelser om beskattningsåret kan emellertid ägare av fastighet och rörelseidkare komma att drabbas väsentligt hårdare av inkomstbeskattningen än löntagare samt personer, som åtnjuta inkomst av kapital. Till skillnad mot vad som gäller i vissa främmande länders skattelagstiftning får vid beräkning av fastighetsägares och rörelseidkares skattepliktiga inkomst kvittning mellan vinster och förluster under olika beskattningsår icke äga rum, ej heller får såsom skattepliktigt inkomst beräknas den genomsnittliga inkomsten av verksamheten under ett antal förlöpande år.

Vår skattelagstiftning är icke alldeles främmande för sistnämnda princip. På fastighetsbeskattningens område gäller, att fastighetsskatten i regel beräknas å ett taxeringsvärde, som fastställts efter förhållandena vid början av en femårsperiod och som gäller för hela perioden. Av praktiska skäl beräknas sålunda fastighetsskatten efter ett fixt värde, som kan anses representera medelvärdet å fastigheten under hela perioden. Detsamma gäller i fråga om beräkningen av förmögenhetsskatten å fastighet, medan åter nämnda skatt å andra förmögenhetsobjekt bestämmes efter objektets värde varje år.

Under de senaste åren ha i vårt land vid reformer på beskattningsområdet — bland annat med hänsyn till önskvärdheten av att befrämja konsolideringen av näringsföretagen — beaktats de särskilda förhållanden som gälla med avseende å nämnda företag. De nya bestämmelserna om rörelseidkares rätt till avdrag för värdeminskning å maskiner och inventarier samt om aktiebolags rätt att vid vissa års taxeringar åtnjuta avdrag för avsättningar till konjunkturinvesteringsfond innebära givetvis ett avsteg från huvudregeln om beskattningsåret som en avslutad period för sig. Dessa bestämmelser torde emellertid få anses såsom ett naturligt led i den fortgående utvecklingen på förevarande område samt visa, att statsmakterna funnit det vara nödvändigt att anpassa bestämmelserna om beskattningen av näringsföretagen till den utveckling i tekniskt och ekonomiskt hänseende, som företagen genomgått under de senare åren.

Av det anförda framgår, att om den jämlikhet och rättvisa i beskattningen, som man hittills sökt upprätthålla mellan olika inkomsttagare, skall bibehållas, är det icke längre möjligt att fasthålla vid principen, att samma regler om beskattningsåret skola gälla för alla skattskyldiga. En åtskillnad i detta avseende är ovillkorligen nödvändig mellan å ena sidan inkomst av tjänst och kapital samt å andra sidan inkomst av fastighet, rörelse och till-

fällig förvärvsverksamhet. Med de skattehöjningar, som under de senare åren måst vidtagas och som sannolikt ett flertal år måste bibehållas, är det helt naturligt nödvändigt att verkställa sådana ändringar i skattesystemet, som äro erforderliga för en rättvis avvägning av skattebördan de skattskyldiga emellan.

Såsom förut framhållits stå enligt utländsk skattelagstiftning olika vägar till buds att lösa denna fråga. Det åsyftade resultatet skulle kunna vinnas genom att beräkna den årliga skattepliktiga inkomsten av ifrågavarande förvärvskällor efter den genomsnittliga inkomsten för varje förvärvskälla, uträknad efter resultatet av verksamheten under ett visst antal år. Denna metod torde visserligen leda till ett relativt tillfredsställande resultat för den skattskyldige men har i tillämpningen visat sig vara så invecklad att densamma näppeligen är möjlig att realisera, åtminstone med vår nuvarande taxeringsorganisation.

Den andra metoden är från den skattskyldiges synpunkt icke lika tillfredsställande som den förut nämnda men är å andra sidan förbunden med den fördelen, att dess tillämpning är relativt enkel. I den mån förlust å en förvärvskälla av den beskaffenhet, varom nu är fråga, icke kan utnyttjas genom avdrag samma år från inkomst av annan förvärvskälla, bör den återstående förlusten få frändragas den skattskyldiges inkomst av förvärvskällan ett följande år. Under hur lång tid rätt till sådant förlustavdrag bör få tillgodonjutas av den skattskyldige är närmast en lämplighetsfråga. Helst borde skattskyldighet för inkomst av förvärvskällan icke inträda, förrän förlusten helt utjämnats, emedan man då först kan tala om, att förvärvskällan verkligen lämnat vinst. Då det emellertid är angeläget, att bestämmelserna icke bliva alltför invecklade samt att desamma såvitt möjligt anpassas till redan gällande föreskrifter av tidsbegränsande natur, synes perioden för förlustavdragen böra bestämmas till 5 år. Denna tidsperiod ha vi redan nu för fastighetstaxering samt för eftertaxering.

En lösning av frågan i enlighet med principen om kvittning mellan vinster och förluster erbjuder vidare den fördelen, att samma princip kan tillämpas vid icke yrkesmässig försäljning av lös egendom. Härigenom skulle en väsentlig förbättring åstadkommas i de nu gällande bestämmelserna om beskattning av realisationsvinst. Sistnämnda bestämmelser synas även i andra hänseenden vara i behov av översyn, som lämpligen bör verkställas i detta sammanhang.

Under åberopande av vad sålunda anförts får jag hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla dels om sådana ändringar av kommunalskattelagen samt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, att skattskyldig vid beräkning av inkomst av jordbruksfastighet, annan fastighet, rörelse och tillfällig förvärvsverksamhet må förklaras berättigad att i enlighet med vad i det

Motioner i Första kammaren, Nr 68.

föregående anförts från vinst avdraga förlust i samma förvärvskälla vid taxering olika beskattningsår, dels ock att riksdagen snarast måtte föreläggas förslag till ändrade bestämmelser i förevarande ämne.

Stockholm den 23 januari 1940.

Harald Nordenson.